Universitätsbibliothek Paderborn

Instrvctorii Conscientiæ R. P. F. Lvdovici Lopez Ordinis Prædicatorvm ...

In qua reliquæ materiæ quæ ad Instructionem Conscientiæ pertinent ex Orthodoxis Ecclesiæ iudiciis & scholasticorum Theologorum, tum Iurisconsultorum resolutionibus scitu perutiles latè & copiosè disputantur

López, Luys

Lvgdvni, 1588

Vbi superadduntur multa de materia depositi, & commodati & an ante tempus commodatum repeti poßit & de vtente eo in alium vsum. Et an poßit retineri in debiti recompensationem. Cap. XLVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41259

Visual Library

in cautionem pignorat.[y]

¶ Iam vero meminiſſe reſtat de contractibus transferentibus dominium, de quorum numero ſunt emptio, & venditio.ff.& C.de contrahendis emptio.permutatio, donatio, mutuum per quod gratis creduntur res, quæ in numero, pondere, & méſura conſiſtunt, & vſu conſumuntur[z], qualia ſunt pecunia numerata, panis, vinum & oleum.

y *l.1.ff. & C. de pignor. & eodem tit. in decretal.*

z *l.2.§.appellata.ff. de reb. cred.*

¶ *Vbi ſuperadduntur multa de materia depoſiti, & commodati & an ante tempus commodatum repeti poßit & de vtente eo in alium vſum, Et an poßit retineri in debiti recompenſationem.*

CAP. XLVII.

IAm ſupradictis fundamenis iactis, & quæſtionibus inde emergentibus expeditis, ſupereſt de hac materia depoſiti, & commodati reliqua percurrere. ¶ Addimus autem, & hoc ex Nauarro, animaduerſione dignum documentum, quod quia regulariter depoſitum gratia ſolius deponentis fit, & quia vt dictum eſt per cõtractũ gratia alterius partis tantum factũ, altera pars de leui culpa non tenetur, ideo ſi depoſitarius, vel cuſtos ob cuſtodiam aliquam mercedem accipit: tenebitur ſi ſua culpa quamuis leui amittat, non autem leuiſſima cõtra Armillam depoſitum.91.vel caſu fortuito, niſi præceſſerit mors in reſtituendo, vel pactum quod ad id eum obligaret, vt ſupra diximus, licet vt ſupra meminimus, non valeret pactũ ne depoſitarius de dolo teneatur, quia eſt contra bonos mores, & occaſionem peccandi præberet quod licitum non eſt[a].

¶ Adde inſuper quod etiam, quando gratia depoſitarij depoſitum factum eſt, tenetur de culpa leui, & etiã quando ipſe ſe obtulit cuſtodem, ob quod qui depoſuit, alteri diligẽtiori committere omiſit iuxta communem, quam ſententiam[b] Nauarrus ſequutus Decium in d.reg.contractus limitauit dicens, nõ eſſe veram: niſi quãdo cuſtos, aut depoſitarius ſe ob ſuam vtilitatem obtulit & non quo gratificaretur deponenti, aut operam ſuam ei nauaret.

a *cap.ex parte.de cõſuet. l.conuenire.ff. de pact.dotalib.*

b *Nauar. Sum. Lat. cap. 4.n. 3.*

¶ Hinc ex prædicta doctrina Nauarri autumo veram eſſe ſententiam Nuueñæ dicentis, religioſos ſe offerentes

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tes ad doctrinam Indorum teneri ex iuſtitia ad id officij, ſiquidem clerici per religioſos inde amoti, vel impediti, ex iuſtitia id muneris erant exhibituri: ¶ Tandé palam eſt depoſitarium non carere peccato, ſi depoſito contra voluntaté deponentis vtatur, ſicut etiam de vtente ſic pignore dicendum venit.

Qō 1. ¶ Vltra hoc dubiola quædam circa materiam commodati elucidandi veniunt, vtrum ſcilicet cōmodata res mobilis ſiue immobilis ante tempus repeti poſſit. Dicitur igitur ad hanc quæſtionem primo, quod inter doctores non ſatis conſtat, ad hanc quæſtionem quid ſit dicendum, nam licet omnes in hoc conueniant quod cōmodans commodatum ante tempus conſtitutum, à commodatario contra eius voluntatem, & cum commodatarij damno notabili non poteſt repetere, ſine obligatione etiam reſtituēdi damnum ex repetitione tali ſequutum, vt patet,[c] tamen de hoc controuertitur inter Angelum verbo commodatum. §. 4. & inter Syluestrū, ſcilicet an quando commodans tantū damni pateretur ſi ante tempus non repeteret, poſſit tunc repetere: nam Angelus ait, in hoc caſu poſſet repetere in vtroq; foro. Sylueſ. vero ait poſſe repetere tunc non in foro exteriori, ſed tantum in foro conſcientiæ. Et hæc ſententia Syluestri in æquitate videtur fundari quia cæteris paribus ſibi quiſque magis quam alteri obligatur [d]. ¶ Nauarrus tamen indiſtincte tenet diſcedens ab Angelo, & Syluest. ſcilicet quod in vtroque foro etiam ſi commodans tantundem damni patiatur, ſi non repetat, ante tempus non poteſt repetere quod apparentibus probat rationibus. Primo quia textus indiſtincte loquitur in 1. cap. de commodato, & in l. in rebus, quod ante tempus nullo modo poteſt repetere. Secundò quia nulla ratio tam in foro conſcientiæ quam in foro exteriori cōcludit commodatum ante tempus poſſe peti. ¶ Tertiò quia licet quis cæteris paribus ſibi magis quam alteri obligetur iuxta cap. ſi non licet citatum, tamen in propoſito non ſunt cętera paria, quia commodans ſua voluntate propriæ rei vſum alteri concedit: & ſuam fidem ſeruare tenetur [f].

c l. in commodato §. ſicut ff. commod. & c. 1. de cōmodato.

d cap. 2. nō licet. 23. q. 5. & l. preſes. C. de ſeruitu. & aqua.

e Summa Lat. c. 17. num. 182.

f l. 1. ff. de pactis. cap. qualiter. eod. tit.

¶ At licet iſta ſententia Nauarri bonis rationibus nitatur, ſed quidquid ſit de foro exteriori, quia in eo iuxta

cam

tam iudicabitur, tamen in foro conſcientiæ ſic cenſeo tenendum quod commodans tantundem damnum paſſurus ſi non reuocet, poteſt non obſtante damno tanto etiã commodatario obuenięti ex reuocatione, commodatum reuocare, non ſemper: ſed quando tali commodatario & tali tempore commodabit, quod commodatarius non poterat aliunde ſibi prouidere, neque aliunde ſuo ſubuenire damno, quia iam non ſunt hic cętera paria, quia alias tunc commodatarius erat illud damni neceſſario paſſurus, ſic iſte commodans ex ſuo beneficio nõ debet damnum reportare, ſi non repetat, ſicut locans domum poteſt expellere inquilinũ, ſi ea ſumme poſtea indigeat, vel reparatione opus habeat, & ſicut donatio cauſa mortis reuocatur, quando poſthumus naſcitur, in eo quod ei officit, quia præſumitur de eo non fuiſſe cogitatum, ſic: quia in iſto caſu commodans non cogitauit de ſibi obuenturo damno, illo obuenienti in conſcientia poteſt commodatum reuocare, quando commodatarius aliunde ſibi prouidere à principio non potuiſſet.

¶ Sed ſententia Nauarri videtur ſolum vera in caſu quo commodatarius, ſi iſte commodans ei non commodaſſet, à principio poterat ſibi aliter prouidere, & veriſimiliter ſibi aliter prouidiſſet, quia tunc commodãs ante tempus repetens, etiam ſi tantum damni patiatur, tenetur reſtituere damnum ex repetitione obueniẽs commodatario, quia quod in alterius fauorem inſtitutum eſt, cuiuſmodi eſt commodatum, non debet in eius diſpẽdium retorqueri, id eſt in diſpendium commodatarij.

¶ Denique inter omnes conuenit quod ſi res ad certum tempus commodata non fuit, ſed quouſque commodanti placeret (quod precarium vocatur) cum libuerit repetere poteſt niſi quando abſque cauſa, & cum damno alterius repeteret: Quia tũc dolo id facere videtur iuxta Sylueſtrum verbo. Precariũ, quæſtione prima.

¶ Ad hæc de reſtitutione, ſi qua tenetur commodatarius, quia rem commodatam ad præfinitum tempus non reddit, facere hic nos mentionem oportet percurrẽdo cuncta.

¶ Dicimus primò præterquam quod peccat commodatarius rem commodatam ad præfinitum tẽpus nõ reddendo,

dendo, aut ſi reddit rem commodatam ſua culpa leuiſſima etiam deterioratam, de qua deterioratione commodans non fuit contentus, tenetur reſtituere inde ſequutum damnum.[g] ¶ Secundo dicimus quod non tenetur commodatarius de damno, in caſu quo ſine eius culpa res commodata perijt, aut deterior eſt effecta ſolo vſu, ad quem commodata fuit[h].

¶ Sed maius dubium emergit præſertim in conſciẽtia circa caſum vbi res commodata perijt aut deterior, effecta eſt alio vſu, ad quem accommodata non fuit & iam quidem ſupra exemplificauimus de commodatum accipiente equum vt iret Salmanticam, qui eo equitans pergens Valentiam, eo expoliatus eſt à latronibus, quod in vtroque foro tenetur reſtituere eum ſed non apparet diſſona rationi: ſed æqua limitatio Nauarri [i] quod in hoc caſu vbi ad alium vſum ſiue ad aliud iter commodatarius vſus eſt equo commodato ſaltem in foro conſcientiæ, equum, ſeu commodatum reſtituere non tenetur, quando ſic perit, vel deteriorari contingit alio vſu, ſi certum eſt eodem modo periturum, aut deterioratum iri: ſi tempore competenti commodanti reſtitutus ſit, quia non tenetur tunc reſtituere, niſi id quod commodantis interfuit ob moram ſibi reſtituendi commodatum à ſe equum [k].

¶ Secundo pro explicatiori intelligentia huius dubij dicitur, quod licet ita ſit quod vtens commodato ad aliũ vſum, aut vltra tempus ſignatum à commodante, cum notabili damno commodantis tenetur id damni reſtituere & rem ſimul, quamuis deterior fieret caſu fortuito, quia furtum committit: [l] & quia omnis fur eſt in mora. l. in re furtiua. ff. de condi. fur. & caſus fortuitus ei, qui eſt in mora, nocet, nihilominus hoc non obſtãte cõmodatarius non eſt dicendus peccare: neque eſſe fur, ſi alio vſu vſus ſit re commodata, vel vltra tempus illam detinuit, ſi probabiliter credidit eum, qui commodauit contentum fore, eo, quod ipſe feciſſet, & ideo illud fecit. l. qui rem. ff. de furtis.: peccat tamen cõmodatarius qui rem ſibi commodatam, cum domini damno notabili alteri commodat. l. qui vas. ff. ſi ergo de furtis.

¶ Sicut etiam, qui cõmodat alicui rem vitioſam ſcienter,

g *arg. cap. 1. de commod. cum annot.*

h *l. ſi commodauero. ff. commod.*

i *Nauar. c. 17. Sum. Lat. nume. 183.*

k *Huius eſt author ſententiæ Ang. ver. commodatum. § 14.*

l *l. qui inuenta ff. de furt. & §. placuit. inſtit. de obligat. quæ ex delict. l. ſi vt certo. ff. de cõmod.*

ter,& nō dicens ei vitiū, tenetur [m] de damno ſecuto propter hoc commodatario ſecundum gloſſam in dicto capite vnico: non autem ſi dixit vitium vel ignoranter fecit in dicta lege,in rebus.ff.commod.

m Gloſ. de depoſ. c. vnico. Piſa. Roſel. Syl. & Armil. verb. commodatum.

¶ Inſuper quoniam dictum eſt in commodato cum in gratiam tantum commodantis fit ſolum, commodatariū teneri de dolo, & lata culpa, vt ſi vxor, vel amica veſtes, vel ornamēta viri, vel amici commodato recipit, quo ornatior ad eum accedat, nō de leui tenetur: & quia dictum eſt etiam quando commodatum fit gratia vtriuſque teneri de leui, ſed non de leuiſſima recipientem, vt ſi recipiat aliquis vaſa argentea, & alia ſimilia ad honorifice recipiendum aliquem amicum, vel dominum communem, non mediocre dubium circa hoc & circa prædicta nobis faceſſit Sotus [n], qui de nouo cōtra omnes aſſerit ſe credere commodatarium non teneri de damno dato culpa ſua leui: quando talis culpa in foro conſciētię ad mortalem non peruenit, quia inquit culpas leues, & veniales quaſi vix, & difficulter poſſumus cauere, cui fauit olim Victoria dicens, quod quia depoſitarius ſecundum iura, non tenetur de leui quando non peccauit mortaliter nō tenetur reſtituere. Sed tamen cum Nauarro [o], & cum cōmuni ducimus tenendum, ſcilicet quod in contractu gratia vtriuſque inito tenetur quis de culpa leui etiam veniali, & ſi non pertingat ad mortalem, quia fundamentum Soti hic non currit, quia obligatio hæc de culpa leui in omnibus contractibus vbi inuenitur, non tam deſcendit ex peccato, quam ex natura contractus accedit. Metin. in ſua inſtruct.

Qō. 2.

n Sotus de iuſt. & iure. lib. 5. q. 7. art. 3.

o Nauar. Sum. Lat. c. 17. num. 184.

¶ Offert ſe quoque hic & germana quæſtio, an poſsit quis retinere rem ſibi commodatam, puta equum pro recompenſatione debiti: nam lege vltima ff. eodem. Significatur commodatum ratione recompenſationis prætextu alicuius debiti etiam liquidi non poſſe retineri. Sed nihilominus Panormitanus capite bona fides de depoſitis, & gloſſa in dicta lege finali, vbi ſcilicet debitum eſt liquidum contrarium tenent, quibus vt diximus accedit Nauarrus capite decimo ſeptimo, numero, 186. vbi ait eſſe communem, ſcilicet commodatum pro compenſatione alterius debiti liquidi à commodatario retineri poſ-

Qō. 3.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſe vt eſt argum. à contrario, lege finali. C. de compenſationibus & capite ſecundo de depoſitis & hoc in conſcientia.

¶ At adhuc etiam dubitari ſolet an res commodata

Qō.4. puta equus retineri poſſit in pignus expenſarum in ipſo factarum.

¶ Igitur communis reſponſio eſt, quod ſi cōmodatarius facit aliquam expenſam notabilem neceſſariam puta in medicinis equi commodati poteſt repetere à domino, niſi hoc fuit ex eius culpa. Ideo etiam in pignus magnarum impenſarum in eius curationem ab aliquo morbo, aut inueſtigationem eius, aut in alia ſimilia factarum, equus commodatus à commodatario retineri poteſt:[p] non autem commodatarius poteſt retinere rem ſib icommodatam pro impenſis in ea factis victus, & curationis exigui pretij, quia has expenſas modicas ipſe iure facere tenetur.

[p] *l. in reb. §. poſſunt. ff. de cōmodat. Bart. l. duro. §. impēdia. ff. ſolut. matri. & l. diuortia.*

¶ Mandabis memoriæ tandem, quod ſi commodatarius non potuit vti re commodata infra præfixum tempus etiam ſine culpa ſua, non poterit vltra illud tempus vti ea, ſine licentia commodantis, authore Panormitano in. d. capite vnico, quamuis crediderim ſi id faciat ſub ratihabitione rationabili carebit culpa in conſcientia id faciendo, quando extimauit dominum fore contentum, & habebat veram cauſam hoc extimandi, quia tunc non tenebitur l. qui res. ff. de fur. ſupra de caſu fortuito.

¶ Tandem meméto regulæ generalis ad omnes contractus quod ea quæ pereunt regulariter domino ſuo pereunt. Cuiuſmodi ſunt quæ commodantur, pignorantur, deponuntur, locantur, vt ſunt domus, beſtiæ, & ſimilia; quorum dominium non tranſit in accipientem, quæ niſi præcedat dolus, pactum, culpa, aut mora, ſi pereant in damnum dominorum & non recipientium pereunt. Oppoſitum vero eſt vt diximus in mutuo pecuniæ numeratæ, panis, vini, olei, quia etiam ſi ſine culpa pereunt mutuatario quia dominus fit eorum, pereunt, ſed de materia commodati ſatis ſit hæc dixiſſe.

¶ *Adhuc*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN